КГАМОРО

4 • 2002

Романо чгаворікано журнало

Дитячий ромський журнал

СОНЕЧКО

Любі діти!

"Кгаморо" ("Сонечко") не прощається з вами. Журнал цим четвертим номером вичерпує кошти, які для нього люб'язно виділяв фонд "Матра" (Голландія).

А, можливо, в Закарпатті та поза його межами, знайдуться добрі люди, котрі фінансово підтримають видання і воно в Новому 2003-му році приходитиме до вас.

Редакція "Кгаморо" ("Сонечка").

Драге чгаворале!

"Кгаморо" ("Сонечко") чі пгенел туменге ачен Девлеса. Амен дине лове фері пре штар номера (самі), саве амен діня о фондос "Матра" (Голландія).

Шай ві анде Закарпаття, ай ві кавер лаче мануша, шай ден амен лове те мукас туменге анде Нейво берш 2003 о журнало "Кгаморо" те авел туменде.

Редакція "Кгаморо" ("Сонечка").

Ромський дитячий журнал "Кгаморо" ("Сонечко") № 3, 2002р.
"Кгаморо" ("Сонечко") публіцистично-інформаційний журнал для дітей молодшого шкільного віку. Рекомендується для позакласного читання.
Свідоцтво № 239 від 9 січня 2002р.

Засновник - Асоціація ромських громадських організацій "Єкгіпе" ("Єдність").
Видається при підтримці фонду МАТРА (Голландія).
Авторські права застережені.
Редакція: Шеф-редактор Аладар Адам
Редактор Юліанна Зейкан

Художник Тетяна Петричко
У випуску брали участь Євгенія Навроцька, Ернест Бучко
Комп'ютерний набір Світлана Шушко
Переклад на ромську мову Аладар Адам

Адреса редакції "Кгаморо" ("Сонечко")
88007 м. Ужгород, вул. Дунаєвського, 18
тел./факс: (03122) 61-39-56

Тираж - 1000 екз.

Крихітна перлинка України

До півтисячі дітей та молоді проживають у ромському таборі м. Чоп. Немало з них навчаються в місцевій середній школі, яку донедавна відвідувала юна поетеса Таня Чуйко.

Вона часто виступала на вечорах із читанням своїх віршів, виконувала власні пісні (грала і співала). Невилікована хвороба забрала Тетянку від друзів, коли їй ще не було й 13 літ. Та живе братик Віталик, який пішов у перший клас, залишилися дві поетичні збірки. Першу "Троянди кохання" допомогли видасти академік Микола Амосов та літературознавець Василь Стус.

А друга побачила світ у бібліотечці часопису "Краянка" при сприяні Міністерства України у справах сім'ї та молоді та управління Закарпатської облдержадміністрації. Я зібрала вірші та пісні Тетянки ще ніде не опубліковані. Можливо, знайдеться спонсор і допоможе появі третьої збірочки.

Юліанна Камська

Пропонуємо поезію Тані Чуйко "Вірші для мами".

Вірші для мами

Мами нам потрібні різні -
І ласкаві, й навіть грізні.
Мами діточок ласкають,
Як потрібно, то й повчають,
Як на світі треба жити
І свою рідню любити,
І як старших поважати,
І за себе постояти.
Про малих не забувати
І як ці вірші писати.

У сонячній Болгарії

Наша мрія побувати в сонячній Болгарії здійснилася - отримали дозвіл на поїздку. Я завів швидкого коня - свій чорний "мерс", а Ізольда прощально помахала друзям із свого восьмого класу. Дружину Лілю Євгенівну, завідуючу ромського дитсадка, проводжали вихованці.

По прибутті в столицю, я знайшов стоянку, залишили там авто. Мене очікували справи. Ліля Євгенівна з Ізольдою знайомилися з містом.

Настав день, коли привітно усміхались нам учасники популярного ромського ансамблю "Сонячний берег".

- Ласкаво просимо виступити з нами в концерті недавню учасницю і переможця дитячого фестивалю ромського мистецтва в Москві "Золота підківка", - говорили.

І як було донечці не відгукнутися? Співала, танцювала з друзями, веселилися.

З багатьма цікавими людьми познайомилися, в морі купалися, на сонечку загорали.

Додому їхали знову через Румунію. Запам'яталася стоянка одного ромського табору. Зійшли з машини, познайомилися. Підводи різних модифікацій, в основному двоповерхові. Унизу речі старших, їх місце в шатрі для сну, а "другий поверх" - для дітей.

А ще бачили незвичайний базар - торгували кіньми різної масті.

З поїздки привезли немало світлин. Їх охоче переглядають наші рідні, друзі Ізольди, маленькі вихованці дружини.

Аладар Адам

Анде кгамескі Болгарія

Амаро ґіндо те авас анде кгамескі Болгарія перділас - дине амен віза про дром. Ме андем аврі мійре шукарес ґрастес - бешлал, пре мійро кало "мерсо", е Ізольда наїсардас пескере амаленґе анда песко охтото класо. Е ромні Ліля Євгенівна о шейро ле романо чгаворікано садочко, е чгавора са аврі авіле те пгенен лаке ачген Девлеса.

Авілам андо фовро Софія, ме аракглем тордімаскі, ай ачадем о авто. Ман жукарлас мійри бувті. Ліля Євгеновна ай Ізольда ґейле о фовро те дікен.

Пре кавер дівес, аме ґейлам те дікгас лачо популярно романо ансамбльо "Сонячний берег".

- Шукарес ґілядя ай башадя е Ізольда ле роменца, вой сас про фестивальо анде Москва "Сомнакуно петал".

Ізольда зоралес лошайлас, пала кодо вой ле амаленца кгелелас ґілявелас кгетане. Бут лаче манушенца вакерегас, андо паї наювасас, про кгам татювасас ай кале керділам.

Кгейре авасас пріґ е Румунія.

Анде ґовді пейлас єкг тордімаскі, кай бут романе вурдон тердьонас буте роменца. Ґейлам ленде ай вакерасгас ленца пгученас кгатар тумен сан. Анде ленґе вурдона бешенас цікне чгавора.

Про базарі бікененас єкг єкгеске шукарен ґрастен.

Кердам бут фото кгейре е Ізольда сікавел пескере амаленґе ай ві амен дікгас е фото.

Аладар Адам

Інтерлялька

Варто в Ужгороді перейти пішоходний міст - очам відкривається обласний лялькoвий театр. Тут завжди є відвідувачі.

Тиждень у будинку, який добре відомий дітям всієї області (та й не лише її), господарювали понад вісімнадцять театрів. Кожен привіз вистави для юних глядачів. Порадували їх колективи з міста Бая-Маре (Румунія), Луганська (Україна) - цей театр представив постановку "У гостях у дідуся Корнія" ("Муха-Цокотуха" і "Тараканище") - до 120-річчя Корнія Чуковського, інші. Скажімо, колектив Закарпатського лялькового театру з успіхом показав виставу "Сніговички та сонечко".

Зал театру усі дні був переповнений. Журі довго вагалося, який колектив визнати найкращим. Я запрошую вас, дорогі глядачі, відвідувати наші вистави не лише під час конкурсу "Інтерлялька - 2002".

Ніна Малишка,
завідуюча літературною частиною
обласного лялькового театру,
м.Ужгород

Інтерпапуша

Андо Ужгородо преджас пгуякері пгурдь - е якгенґе пгутердьол пес обласно папушенґеро театро. Кгате міндик сі кон дікгел.

Єкг курко андо театро, саво мішто джанен е чгавора анде область (ай на фері вон), хулая сас дешохто театрі. Сако анде песке вистави прейґал о терне чгавора. Лош анде ленґе анда фовро Бая-Маре (Румунія), анда фовро Луґанск (Україна) - кадо театро сікадас постановка "Андо вендікшийґо (гості) ко папо Корнія" ("Муха-Цокотуха" ай "Тараканіще") - 120-берша Корнія Чуковського тай кавер. Пгенас, о колективо Закарпатско папушенґеро театро сікадя вистава "Сніговички ай кгаморо".

О театро са дівеса сас пгердо. Е жюрі бут думіненас (гіндинас) саво колективо сас май лачо. Аме акгарас (вічінас) тумен, драґе чгаворале, те авен те дікген е вистави ай конкурсо "Інтерлялька - 2002".

Ніна Малишка

Розселені по світах

Зараз у світі нараховується близько 40 мільйонів ромів. Вони розселені на різних континентах: в Європі, Азії, Америці, Австралії.

Найбільша кількість, звичайно, проживає в Європі. Це такі країни, як Угорщина, Словаччина, Україна, Росія, Румунія, Македонія, де роми зберегли свою мову, традиції. В інших - Іспанії, Франції, Німеччині, Англії роми не розмовляють своєю мовою, не носять традиційного одягу. Свою мову вони використовують тільки у піснях.

На початку 70-х років почався процес національного ствердження, ріст самосвідомості. У 1971 році в Лондоні, столиці Англії, за допомогою уряду Індії відбувся І-ий конгрес ромів, який започаткував Міжнародний ромський рух за права ромів, проти зневажливого ставлення до представників цієї меншини.

Було створено Міжнародну ромську Унію. Відбулося вже п'ять конгресів цієї організації, яка згуртовує і направляє роботу ромських організацій світу: почали виходити газети і журнали, працювати телебачення, виходити в ефір передачі для ромів. В Україні створена республіканська організація, яку очолює Петро Григориченко.

Роми починають розуміти, що недостатня освіта - найголовніша причина того, що вони живуть гірше, ніж представники інших національних меншин. Тому основне наше завдання - спонукати вас здобувати знання, бути освіченими. До цього вас закликає і наш журнал "Сонечко".

Розщіде пре лума

Аканак анде лума сі карінґ 40 мільйона рома. Вон розщиде траїн пре касаве континенти: Європа, Азія, Америка, Австралія.

Май бут рома джівен анде Європа. Кадо анде касаве тгема, сар Унґріко, Словакія, Україна, Русія, Румунія, Македонія, е рома чі хасарде пенґі чгіб, традиція. Анде кавер тгема - Іспанія, Франція, Німеччина, Англія о рома на вакерен (ворбін) ай чі пгіравен традиційно уравіпе. Пенґі чгіб вон фері анде ґіля пгенен.

Анґлуне 70 берша керділас національно процесо, а ваздіпе о чачіпе роменґеро. Андо 1971 берш андо Лондоно, Англія пало жутипе ла Індіяко керділас анґлуно конгресо роменґеро.

Каде керділас романі Унія. Сас аба панч конгреси, е бувті джалас пало чачіпен романе діскримінація ай кгетаніпен. Унія керел бувті ле романе організацієнца. Саве мукен аврі газети, журнали керел бувті е телевіза ай радіо пре романі чгіб. Анда кодо май анґлунес тробуй те сікльон, ай те авен ґодявер. Ке кадо тумен тробуй манґел туме амаро журнало "Кгаморо".

Рубрику веде Євгенія Навроцька

Валізка Галі Чорної

Цього знаменитого артиста можна побачити на голубому екрані, почути по радіо чи послухати, включивши магнітофон.

Це - Петя Чорний. Ось що він розповів про себе:

- Моя мама - Галя Чорна - тридцять літ була на сцені. Неперевершена виконавиця старовинних російських романсів. Заслужена артистка України. Я її, образно кажучи, був валізкою: з семи місяців брала з собою на гастролі. За це я їй згодом достойно віддячив - став власним акомпаніатором.

Від батьків отримав захоплення піснею. Але, щоб стати артистом, потрібно вчитися. Закінчив музичну школу, училище, вступив на навчання в Московську музичну академію.

Об'їздив із піснею багато країн. У Швейцарії танцював степ. Там на гастролях перебувала знаменита на весь світ Монсерат Кабальє. Вона захотіла познайомитися зі мною. При зустрічі я настільки розгубився, що сказав: "Ви так схожі на мою маму".

Побував і в Індії. Не знаю, чи повірите, але там не одразу, але все ж зрозуміли мою ромську мову.

З Петром Чорним бесідувала
член Спілки журналістів України
Таня Грицищук
(Спеціально для "Кгаморо"(Сонечка))

Кошніца ла Галя Чорної

Кадалес пгінджарде артистос шай дікгас анде телевіза, шай шунас про радіо вай шай шунас леске ґіля андо магнітофоно.

Кадо - о Петя Чорний. Шунен со вов розпгендя пал песте:

-Мійрі дай - Галя Чорна - транда берша пре сцена. Май лачі пгінджарді артистка ґілявелас пуране русіка романсі. Заслужена артистка України. Ме камав те пгенав вой пгіравелас ман анде кошніца (ташка): ефта чгоненґеро сомас вой пгіравлас ман песа пре гастролі. Анда кодо ме лаке шукарес наїсардем: керділем коркоро лавутаріс.

Ле дадестар лем о ґіля. Ай те авав баро артісто, ме тробуй те сіклював. Закончісардем музикально школа, училище, сіклілем анде Московско музічно Академія.

Опре пгірдем ле ґіленца бут тгема. Анде Швейцарія кгелас степо. Кготе пре гастролі сас май барі пгінджарді пре са лума артістка Монсерат Кабальє. Вой пгінджарділас манца. Кана вой манца вакерлас ме дарайлем наджанавас со вакерав: "Тумен каде анен пре мійрі дай".

Сомас анде Індія. Чі джанав, патяна вай на, кготе са ахальонас (гатярнас) амарі романі чгіб.

Петя Чорний вакерлас ла член Спілки журналістів
Таня Грицищук. (Спеціально для "Кгаморо" ("Сонечка"))

Пансіонат - біля моря...

Швидко минуло красне літечко. І ось уже хлопчики та дівчатка за партами. Аби вони були веселими та здоровими, немало зробила Асоціація ромів міста Ізмаїл та району. Висококваліфіковані лікарі дитячої лікарні та поліклініки з спеціалістом відділу у справах сім'ї та молоді обстежили 300 дітей. Половині з них доведеться лікуватися. Для цього потрібні кошти. Керівник Асоціації ромів м. Ізмаїла та району А.Ф. Кондур підготував проект "Відкриття пансіонату ромських дітей з фізичними та психічними вадами". Німецький фонд "Реновабіс" запропонував спільно реалізувати проект.

У мальовничому селі Приморському розпочалося будівництво дитячого пансіонату. Тут можна буде і відпочивати, і лікуватися. Адже море - поруч.

Федір Кондур, журналіст
м. Ізмаїл, Одеської області.

Пансіонато - паша паї моря...

Сіґо накглас о шукар мілай. Аба е чгавора ай чгайора пала школаке скаміна. Гой вон те авен састе ай бахтале, бут лачі бувті кердас е Асоціація роменґері андо фовро Ізмаїл ай пре райони. Май лачен дукгаден анда чгаворікані дукгаді ай поліклініки ле спеціалістенца дікгле 300 чгаворен. Єпаш чгаворен анда ленде састярена. Пре кодо тробуй лове. О шейро ла Асоціації анда фовро Ізмаїл А.Ф.Кондур кердас проекто "Те пгутердьол романо чгаворікано пансінато ле насваленґе". Немціцко фондо "Реновабіс" пгендас те керас кгетане о проекто.

Андо шукар ґав Приморському керен о кгер чгаворікано пансіонато. Кгате шай авен те пігенин ай те састярен. Пашес о паї - море.

Федір Кондур, журналісто
ф.Ізмаїл анда Одесько області.

Сіклюва

Ф

Аме шай о кгаморо фештинас,
Веш, плая ай томна,
Ай бі о пензля бі паї на обджага.

Фарби (кольори)

Ізивно, шудро пайорі
Е браді пердярес

Хаїнґ

Х

Ц

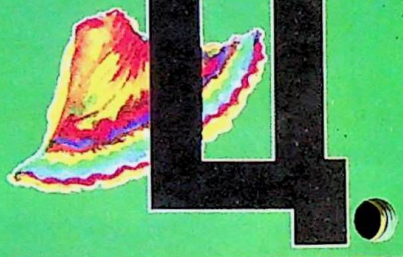

Сар ман чгайорі уравеса
Шукарорі кердьоса...

Цоха

Ю

Ме шай керав:
Ві андо брішинд ві андо їв.
Андо пескеро татіпен
Чгаворен ґарував.

Юрта

сабетка

Ч Чг Ш

Кон ївенде ґурал
Нандьол андо їв?
Чірікі

Про чейрі парньол
Пгабол, ай чі татярел.
Чгон

Нашел вов пре маля
Андо пгуране трамці.
Шошоӈ

Ь Я

Паша манде саворенґе
Лош ай татіпе
Шай хас каша
Анде тигая (котло) кіраваса
Цікне чгаворен хахаваса.
Яг

Лісова пригода

Якось одного разу ми з мамою і татом пішли в ліс по гриби. І я побачила зайчика. Він сидів під деревом. Я підійшла до дерева і роздивилася зайчика. Він був сіренький, вуха в нього довгі, хвостик маленький, сам він теж невеличкий, а оченята в зайчика такі маленькі і чорненькі, як бусинки, задні лапки в нього довгі, щоб швидко бігав. Я хотіла погладити зайчика та, на жаль, зайчик втік до своєї мами.

Зайчик

Я в ліс ходила. Я зайчика зустріла.
Сидів він на горбку. І їв він моркву.
Спіймала б я його та пташка
Заспівала та зайчика злякала.

Писала й малювала
Юля Шушко,
10 років,
г.ород.

Шошой

Ме андо веш пгірдем. Ме шошоєс дікглем.

Бешелас вов про плай. Ай халас вов моркорі.

Хутілдемас ме лес сар чірікля
Гілядьомас ай шошой дараділас.

Вешескорі пригода

Варесар аме анґлунес ле дадеса ай ла дайорага ґейлам андо веш пала бурача. Ай ме дікглем ле шошоєс. Вов бешелас паша копачі. Ме пашилем пашес ко копачі дікгав шошой. Вов сас суро, е кане лесте лунґе, е повр цікньорі. Ай коркоро цікноро, е якґа цікнора ай калоре, сар мірікле, палуне піндре ке лесте лунґе, анда кодо те денашел сіґо. Ме камлем о васт про шейро те сював ле шошоєске ай бріґа, о шошой нашлас ке пескі дай.

Юля Шушко, 10 берша,
ф.Ужгород.

Пошуки Христофором Колумбом морського шляху в Індію

Наприкінці XV століття європейцям була відома тільки невеличка частина земної кулі - Північна Африка, Європа і Азія. У той час Іспанія стала великою морською державою і намагалася відкрити морський шлях до Індії . Європейці вже знали, що Земля має форму кулі та іспанський король попросив Христофора Колумба знайти західний шлях до Індії. В 1492 році три кораблі: "Ніна," "Пінта" і "Санта Марія" вирушили океаном на захід. 33 дні пливли вони по Атлантичному океану, де ще ніколи не бували європейці. І раптом вахтовий з корабля "Пінта" прокричав: "Земля!" Колумб зрадів , бо був упевнений, що досяг берегів багатої й таємничої Індії. Тому і назвав гостинних червоношкірих мешканців цього краю індіянцями. Тільки після смерті Колумба стало очевидним, що великий мореплавець не досяг Індії, а нової частини світу, яку назвали Америкою в честь його друга Америго Веспуччі, котрий супроводжував Колумба в його наступних подорожах до нової країни. А в честь Колумба, Америго назвав невеличку країну, котра знаходиться в Південній Америці, Колумбією. Колумбія - менша країна ніж Сполучені Штати Америки, але там багато природних багатств - золота, срібла і нафти. В Колумбії - тропічний клімат, і селяни живуть в бамбукових хатинах, вкритих соломою. Через країну пливе славна бурхлива ріка Амазонка. Столиця Колумбії - Богота. В США дуже шанують Христофора Колумба, і 12 жовтня у великих містах є парад на його честь. А університет в Нью-Йорку, де вчиться автор цих рядків, також носить ім'я цього видатного мореплавця.

Андріяна Гельбіґ,
аспірантка Колумбійського університету,
спецкор "Кгаморо" ("Сонечка").

Джесіке

Невигадане оповідання

Стояв чудовий осінній день, природа пишалася своєю красою, запахами від фруктових дерев. Сонечко гріло, усміхалося до нас.

Я з учнями та вчителькою поїхала збирати виноград. Працювали весело, співали, наповнювали корзини гронами. А коли наспів обід, то з апетитом смакували їжею на чистому повітрі. Не запримітила, як опинився поруч песик. Спитала: "Чий ти? Як звати?" Він, звичайно, не міг відповідати, але подав знак, що голодний. Відламала шматочок хліба, взяла трохи ковбаси й нагодувала його. Він був задоволений, помахував хвостиком, сидів біля мене увесь час.

Упоравшись із роботою, хотіли сісти в машину, але песик почав гавкати й мало не плакав. Я почала думати, що робити зараз, чи забирати його або має господаря.

Машина рушила. Минув один день. Я побачила песика на нашій вулиці. Він шукав мене. Тільки побачив - кинувся назустріч. Я теж зраділа і мовила: "Ти будеш Джесіке". І зараз проводжає мене в школу, а коли виходжу звідти, - дочікує. Веселіше проводжу вільний час - ходимо з Джесіком разом на рибалку, по гриби.

Марія Іллійш.

Джесіке

Кадо чачіпен

Тердьолас шукар томнако дівес, природа кгелелас песке шукарібнаса, шукар сюнґадіпе анда фруктове копача. Кгаморо татярлас асалас пре аменде.

Ле школяренца ай ла учителькага ґейлам те кідас е дракга. Бувті керасас міштo, ґілявагас, ай кідагас пгердо кошніца дракга. Ай кана сас ґата о хабен, аме хасас баре апетітоса пре увжі балвал.

Чі дікглем, сар паша манде терділас о руконо (джукел). Пгучлем: "Каско сан?" Вов чі пгендас канчі, ай лас те башол ке бокгало. Пгаґердем леске єкг котор манро, ай єкг цера ґойори, ай каде ґейро чалілас.

Пала кодо вов лошалас ай хутелас, ла повраса бандярлас, ай бешлас паша манде.

Ме лем те ґінди со те керав, те лав лес песа вай сі лес хулай. Вов лас те ровел, ме лес сонусардем, ай лем лес манґе. Аканак о Джесіке пгірел манца ай анде школа інґрел ман ужарел ман пала бувті. Пгірас андо веш ла Джесікаса пала бураца ай пала мача.

Марія Іллійш

Мелало та Смерть

Гелена Гужманова

Було колись, чи не було, жив в одній країні ром за прізвиськом Мелало. Прийшов час, коли померла його дружина. Залишила по собі горе та багато дітей. Після смерті дружини, присів Мелало на порозі своєї маленької хатини, та й задумався. Коли не зчувся, підняв голову і що бачить?! Перед ним з'явилася Біла Пані. Діти з піднятими руками просили в неї хліба. Пані дуже розсердилася й мовила їхньому батькові Мелалому: "Чому не даєш своїм дітям їсти?" Мелало, витерши сльози, сказав: "Щоб смерті до ранку витекли очі за те, що не пожалкувала цих малих дітей. Було в мене трохи грошенят, але за них поховав жінку, а зараз не маємо навіть на кусень хліба..." Біла Пані сказала: "Якщо правду говориш, то допоможу тобі. Заберу дітей до їхньої матері! На тому світі не будуть знати, що таке голод. Я можу все, бо я є смерть!"

Мелало страшенно злякався.Зі страху аж язика прикусив, впав на коліна, став вибачатися: "Велика пані, не забирай у мене діточок, що я без них буду робити? Піду найду роботу, якось проживемо..." "Добре", - відповіла Біла Пані. - Поки знайдеш собі роботу, щоб твої діти не померли з голоду, то зранку іди до найжаднішого хазяїна і попроси ту свиню, яку я вночі задавлю". Ударила косою об камінь і зникла.

У хатинці у Мелалого чувся спів та сміх дітей. Мелало теж сміявся, забув про дружину, сльози перестали котитись з очей. І в день, і в вечері, варив та смажив м'ясо. Але немає такої свині, м'ясо якої не скінчилося б. У хатинці знову запанував голод. Мелало проклинав смерть: "Ота чортиця! Чому забрала в мене жінку? Серце має з каменя!"

Діти голодували, але про роботу Мелало і не згадував. Забув, що обіцяв смерті найти роботу.

Мелало сказав собі: "Якщо смерть допомогла мені один раз, то допоможе і вдруге."

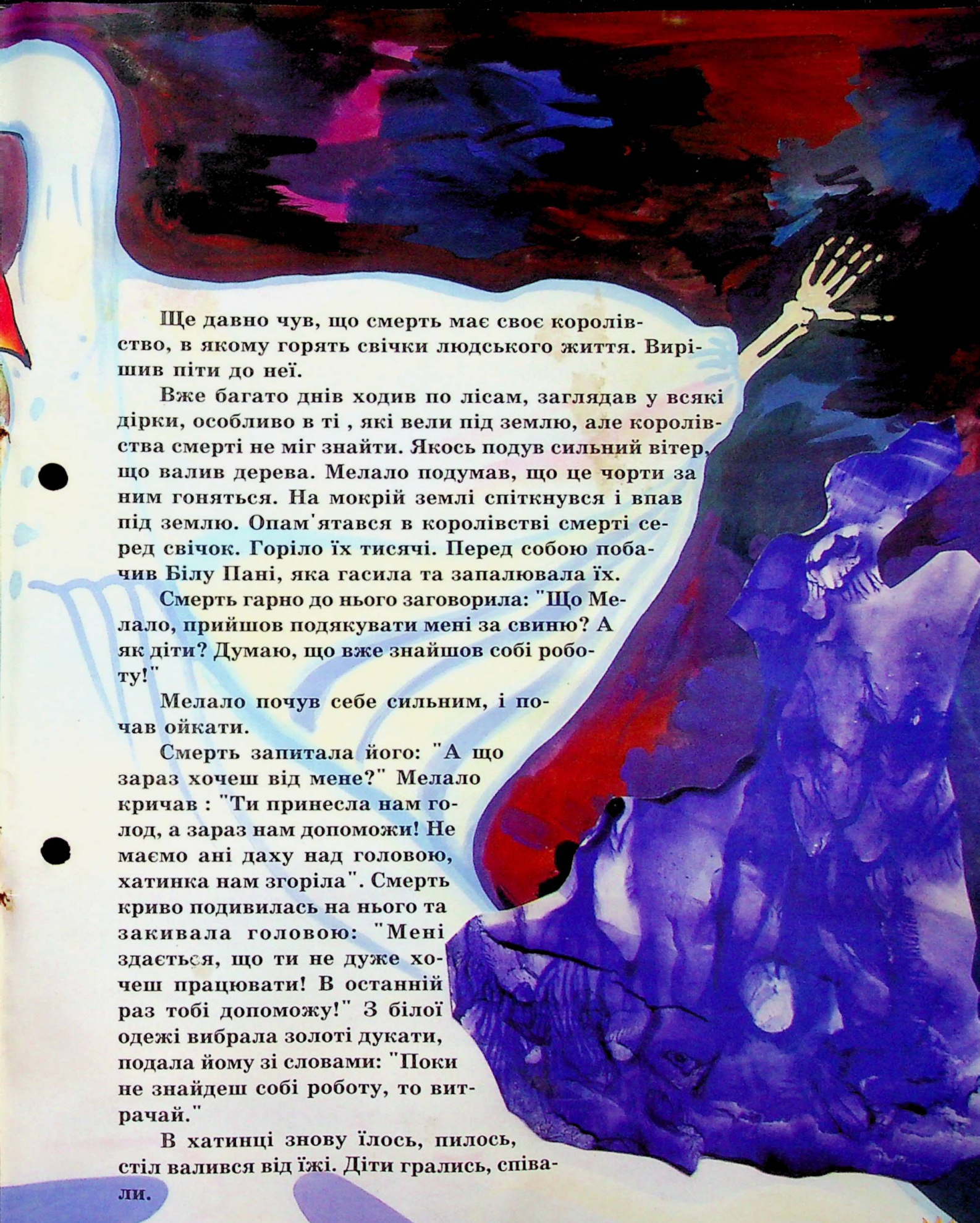

Ще давно чув, що смерть має своє королівство, в якому горять свічки людського життя. Вирішив піти до неї.

Вже багато днів ходив по лісам, заглядав у всякі дірки, особливо в ті , які вели під землю, але королівства смерті не міг знайти. Якось подув сильний вітер, що валив дерева. Мелало подумав, що це чорти за ним гоняться. На мокрій землі спіткнувся і впав під землю. Опам'ятався в королівстві смерті серед свічок. Горіло їх тисячі. Перед собою побачив Білу Пані, яка гасила та запалювала їх.

Смерть гарно до нього заговорила: "Що Мелало, прийшов подякувати мені за свиню? А як діти? Думаю, що вже знайшов собі роботу!"

Мелало почув себе сильним, і почав ойкати.

Смерть запитала його: "А що зараз хочеш від мене?" Мелало кричав : "Ти принесла нам голод, а зараз нам допоможи! Не маємо ані даху над головою, хатинка нам згоріла". Смерть криво подивилась на нього та закивала головою: "Мені здається, що ти не дуже хочеш працювати! В останній раз тобі допоможу!" З білої одежі вибрала золоті дукати, подала йому зі словами: "Поки не знайдеш собі роботу, то витрачай."

В хатинці знову їлось, пилось, стіл валився від їжі. Діти грались, співали.

Авторський переклад із словацького Ернеста Бучка

Романе чачіпе

Лаче манушеске саворо гін (сі) лачо.
Добрій людині все добре.

Со тутар аврі джал, варекана ке туте авела палпале.
Що від тебе йде, колись до тебе повернеться.

Лачо гіро джал дур, налачо гіро джал дуредер.
Добра слава йде далеко, погана ще далі.

Аврескеро чгаво, мійро чгаво - те хал камен сол дуй.
Чуже дитя, моє дитя - їсти хочуть обидвоє.

На ча те лел, ай ві те дел.
Не лиш брати, але й дати.

Андре чгіб нане кокал.
Язик без кісток.

Віци пжбеггє

Без рук, без ніг,
а ворота відчиняє.
(Вітер)

Бі о піндре, бі о васт,
О вудар пгутерел.
(Балвал)

Ходить
Місто - великан
На роботу
В океан.
(Корабель)

Пгірел фовро - велікано
Пре бувті андо океано.
(Шіфа)

По стежечці йде,
Ліс на собі несе.
(Їжак)

Про дроморо
джав,
Сува пре пестe
ліджав.
(Кандрало бало)

Найрідніша, наймиліша.
Всіх вона нас пестить,
тішить.
Завжди скрізь буває
з нами,
Відгадайте, хто це?
(Мама)

Май пескі, май лачі.
Саворен вой амен камел.
Міндик аменца андре єкг.
Пген, кон шай авел?
(Дай/мама)

Дитячі ігри на точність, спритність - "Петяк"

Грають від 2-х дітей і більше.

Правила гри. Перший етап.

На землі малюють прямокутник розміром 30 на 50 см. Домовляються про черговість. Кидають у квадрат монетки будь-якого номіналу, кожен може обирати для себе свою монетку. Найкраще - 5 копійок: велика за розміром і мала за номіналом.

Переможцем у першому етапі стає той, хто монетку кинув найдальше у обмежений на землі прямокутник.

2-й етап.

Переможець забирає всі монетки, що брали участь у грі. Струшує їх у закритих долонях і висипає на землю. Всі монетки, що лежать догори гербом ("орел") забирає собі, а решту знову розігрує інший, той, чиї монетки лежали нижче від переможця.

Записано від Ернеста Бучка.

Гілі

Бешля е чгай пре баресте

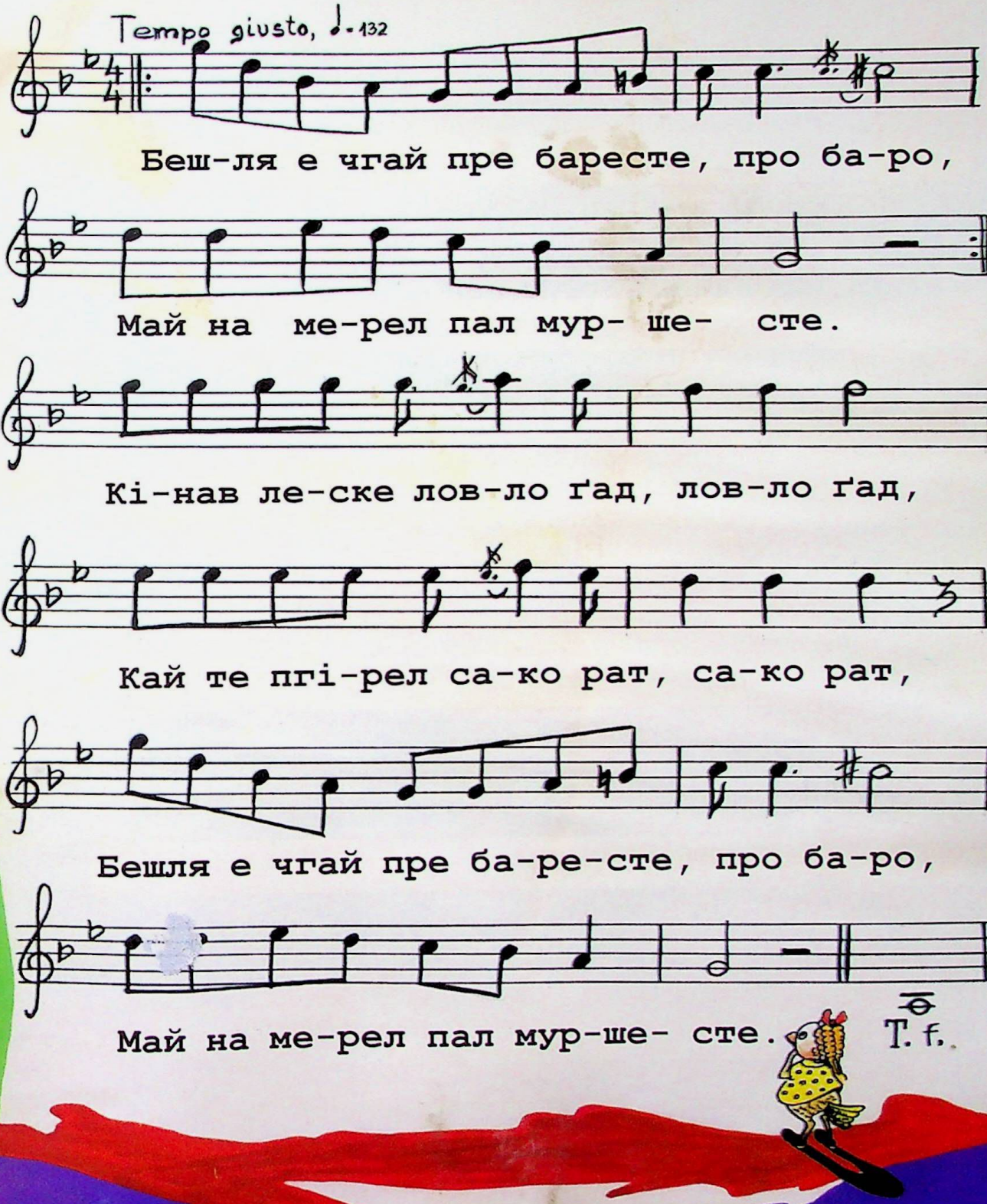
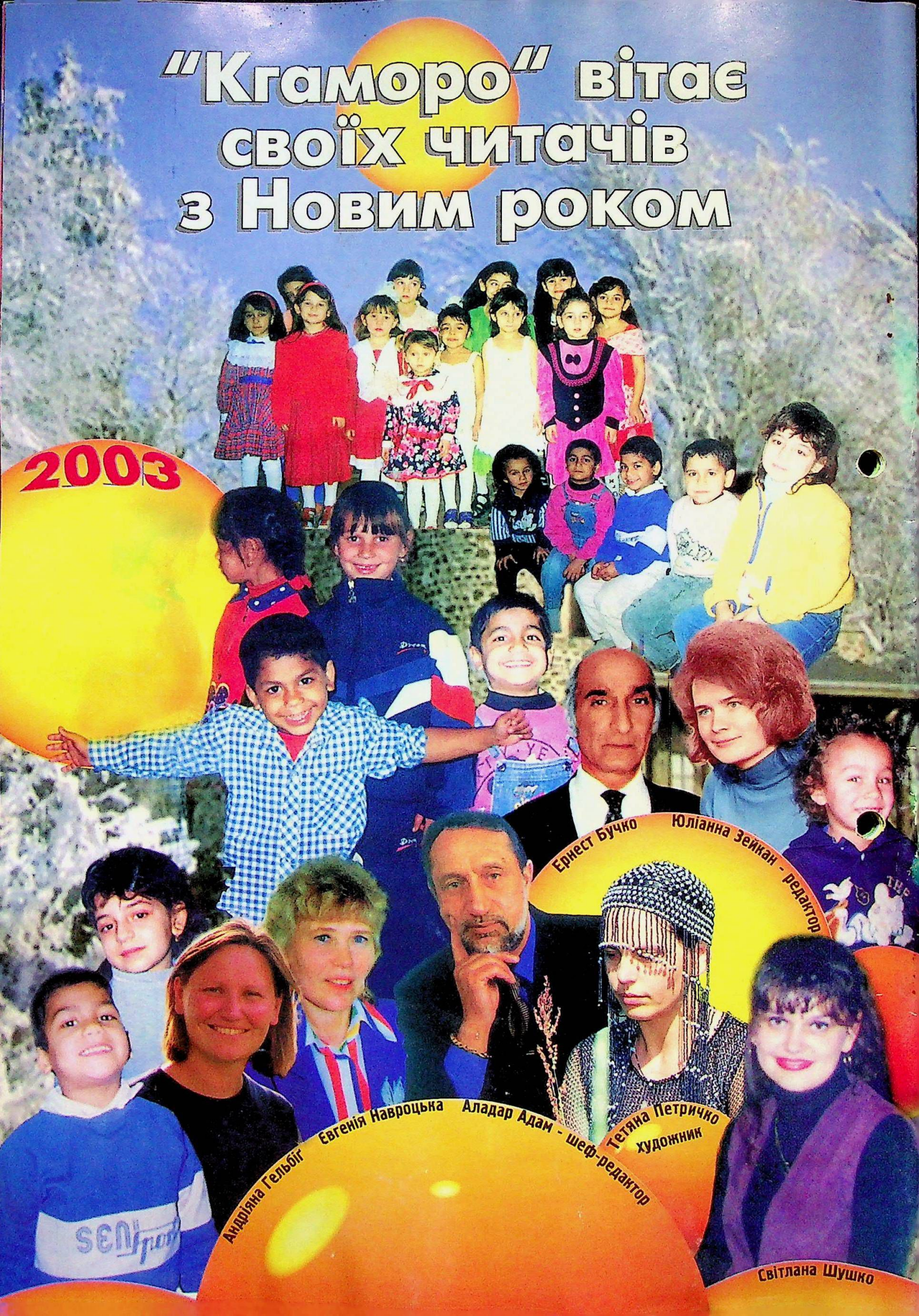
"Кгаморо" вітає своїх читачів з Новим роком